

АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ
до проекту постанови Кабінету Міністрів України
“Про затвердження Порядку надання інформації про сертифікацію
систем енергетичного та/або екологічного
менеджменту суб'єктів господарювання”

I. Визначення проблеми

Системи енергетичного менеджменту (далі - СЕНМ) забезпечують структурований системний підхід до інтеграції концепції енергоефективності.

СЕНМ створює відповідні зв'язки між бізнес-процесами з енергоспоживання та основними промисловими показниками, такими як: зниження собівартості продукції, збільшення обсягу виробництва, дотримання екологічних норм та підвищення конкурентоспроможності. Практичний досвід показує, що підприємства, які тільки впроваджують СЕНМ, за мінімальних капіталовкладень протягом перших років отримують підвищення енергоефективності в межах 10 -20%.

Широке впровадженню СЕНМ відповідно до вимог міжнародних стандартів серії ISO 50000 “Системи енергетичного менеджменту” є одним із важелів підвищення ефективного енергоспоживання в промисловості.

Сертифікація СЕНМ здійснюється органами з сертифікації, акредитованими в Україні, згідно з законом.

В кінці 2021 року набрав чинності Закон України «Про енергетичну ефективність» (далі - Закон). Положеннями Закону визначені основні напрямки діяльності, умови для виконання та постійного удосконалення політики у сфері енергоменеджменту. Для виконання цього передбачено затвердження низки нормативно-правових актів, які спрямовані на упорядкування діяльності в цій сфері, зокрема Кабінетом Міністрів України визначається Порядок надання інформації про сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання (далі - Порядок).

Наразі механізм надання Держенергоефективності органами з сертифікації інформації про сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання не врегульований.

Водночас, нормами частини сьомої статті 12 Закону передбачено:

1) ведення центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива реєстру суб'єктів господарювання, що отримали сертифікати систем енергетичного та/або екологічного менеджменту, в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива;

2) надання органами з сертифікації центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, інформації про сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Таким чином, інформація про сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання, отримана від органів з сертифікації використовується під час ведення реєстру суб'єктів господарювання, що отримали сертифікати систем енергетичного та/або екологічного менеджменту.

Отже проєкт акта спрямований на створення гнучкого механізму впровадження вимог статті 12 Закону.

Основні групи (підгрупи), на які проблеми справляють вплив

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни	–	+
Держава	+	–
Суб'єкти господарювання,	+	–
у тому числі суб'єкти малого підприємництва	+	–

Визначена проблема не може бути розв'язана за допомогою ринкових механізмів, оскільки питання надання інформації до Держенергоефективності органами з сертифікації про сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання потребує державного регулювання. Діючі регуляторні акти, які могли б врегулювати проблему, – відсутні.

II. Цілі державного регулювання

Ціллю державного регулювання є виконання вимог частини сьомої статті 12 Закону України “Про енергетичну ефективність” щодо унормування механізму надання Держенергоефективності органами з сертифікації інформації про сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання.

III. Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

- Визначення альтернативних способів

Вид альтернативи	Опис альтернативи
Альтернатива 1 Залишення існуючої на даний момент ситуації без змін.	Така альтернатива не забезпечує досягнення цілей державного регулювання (не забезпечує визначення порядку надання інформації, оскільки в чинних нормативно-правових актів цей механізм відсутній), визначених в частині сьомої статті 12 Закону України “Про енергетичну ефективність”.
Альтернатива 2. Прийняття регуляторного акта. Забезпечить досягнення цілей державного регулювання.	Така альтернатива досягнення цілей державного регулювання є найбільш прийнятним та ефективним способом, оскільки прийняття регуляторного акта ліквідує неврегульованість питання щодо надання Держенергоефективності інформації з питань сертифікації систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання.

2. Оцінка вибраних альтернативних способів досягнення цілей

Оцінка впливу на сферу інтересів держави

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1 Залишення існуючої на даний момент ситуації без змін.	Відсутні. Ситуація залишається на існуючому рівні.	Відсутні. Альтернатива є непринятною, оскільки не забезпечує досягнення цілей державного регулювання.
Альтернатива 2. Прийняття регуляторного акта. Забезпечить досягнення цілей державного регулювання.	Наявні Дозволить на рівні нормативно-правового акта врегулювати порядок надання Держенергоефективності органами з сертифікації інформації про сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання.	Відсутні. Реалізація положень акта не потребує додаткових матеріальних чи інших витрат.

Оцінка впливу на сферу інтересів громадян
Проект акт не стосується сфери інтересів громадян.

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1 Залишення існуючої на даний момент ситуації без змін.	Відсутні.	Відсутні.
Альтернатива 2. Прийняття проекту акта.	Відсутні.	Відсутні.

Оцінка впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання

Показник	Великі	Середні	Малі*	Мікро*	Разом
Кількість суб'єктів господарювання, що підпадають під дію регулювання, одиниць.	-	-	14	5	19
Питома вага групи у загальній кількості, відсотків.	-	-	73,7	26,3	100

* За даними Національного агентства з акредитації України <https://naau.org.ua/reyestr-akreditovanix-ooov/>

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1. Залишення існуючої на даний момент ситуації без змін.	Відсутні.	Відсутні. Реалізації положень акта не потребує додаткових матеріальних чи інших витрат з боку суб'єктів господарювання – органів з сертифікації. Альтернатива є неприйнятною, оскільки не забезпечує впровадження державного механізму надання Держенергоефективності органами з сертифікації інформації про сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання.

<p>Альтернатива 2. Прийняття проекту акта.</p> <p>Забезпечить досягнення цілей державного регулювання</p>	<p>Наявні</p> <p>Дозволяє встановити порядок надання інформації органами сертифікації, які безпосередньо здійснюють відповідно до закону сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання, відповідно до частини сьомої статті 12 Закону України “Про енергетичну ефективність”.</p>	<p>Наявні</p> <p>Прогнозні витрати на рік для одного малого суб'єкта господарювання складатимуть 2782 грн.</p>
<p>Сумарні витрати за альтернативами</p>		<p>Сума витрат, гривень</p>
<p>Альтернатива 1. Залишення існуючої на даний момент ситуації без змін</p>	<p>Відсутні</p> <p>Реалізації положень акта не потребує додаткових матеріальних чи інших витрат з боку суб'єктів господарювання – органів з сертифікації.</p>	
<p>Альтернатива 2. Прийняття проекту акта</p> <p>Сумарні витрати для суб'єктів господарювання малого підприємництва згідно з додатком 4 до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта (рядок 14 пункту 3 “Розрахунок витрат суб'єктів малого підприємництва на виконання вимог регулювання” М -Тесту.).</p>	<p>Наявні</p> <p>В середньому витрати одного малого суб'єкта господарювання збільшаться на суму від 2782 грн на рік.</p>	

IV. Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей

<p>Рейтинг результативності (досягнення цілей під час вирішення проблеми)</p>	<p>Бал результативності (за чотирибальною системою оцінки)</p>	<p>Коментарі щодо присвоєння відповідного бала</p>
<p>Альтернатива 1. Залишення існуючої на даний момент ситуації без змін.</p>	<p style="text-align: center;">1</p>	<p>У разі залишення існуючої на даний момент ситуації без змін проблема продовжуватиме існувати, що не забезпечить досягнення поставленої мети щодо створення нормативно-правового підґрунтя для впровадження порядку надання інформації</p>

		Держенергоефективності органами сертифікації, які безпосередньо здійснюють відповідно до закону сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання.
Альтернатива 2. Прийняття проекту акта. Забезпечить досягнення цілей державного регулювання.	4	Зазначений спосіб дозволяє врегулювати повною мірою відносини, пов'язані з наданням інформації про сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту.

Рейтинг результатів ності	Вигоди (підсумок)	Витрати (підсумок)	Обґрунтування відповідного місця альтернативи у рейтингу
Альтернатива 2. Прийняття проекту акта. Забезпечить досягнення цілей державного регулювання.	У разі прийняття проекту акта для держави та суб'єктів господарювання вигода заключатиметься у визначенні єдиного підходу до механізму надання інформації про сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання.	Додаткові витрати з державного бюджету не передбачені. Прогнозні витрати на рік для одного малого суб'єкта господарювання складатимуть 2782 грн.	1 місце у рейтингу. Задекларовані цілі державного регулювання будуть досягнуті повною мірою, буде повністю забезпечено вирішення питання визначення порядку надання інформації про сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання.
Альтернатива 1. Залишення існуючої на даний момент ситуації без змін. Спосіб оцінюється як такий, що потребує вдосконалення.	Відсутні. Вигоди для держави та суб'єктів господарювання відсутні.	Відсутні. У суб'єктів господарювання та держави додаткових витрат не буде, оскільки будуть відсутні умови та не будуть відповідно здійснюватися функції з надання інформації та	2 місце у рейтингу оскільки альтернатива не передбачає жодних вигід. При залишенні ситуації без змін проблема продовжуватиме існувати, що не забезпечить досягнення поставленої мети

		опрацювання інформації щодо сертифікації систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання	державного регулювання.
Рейтинг	Аргументи щодо переваги обраної альтернативи/причини відмови від альтернативи	Оцінка ризику зовнішніх чинників на дію запропонованого регуляторного акта	
Альтернатива 2. Прийняття проекту акта забезпечує досягнення цілей державного регулювання.	Прийняття постанови забезпечить повною мірою виконання вимог частини сьомої статті 12 Закону України “Про енергетичну ефективність”.	Зовнішні чинники у разі прийняття акта не матимуть суттєвого впливу на дію акта. Акт буде розміщений на сайті Міненерго https://mpe.kmu.gov.ua та Держенергоефективності www.sae.gov.ua , що сприятиме поінформованості суб'єктів господарювання щодо основних положень акта.	
Альтернатива 1. Залишення існуючої на даний момент ситуації без змін. Спосіб оцінюється як такий, що потребує вдосконалення.	Альтернатива є неприйнятною, оскільки не забезпечує досягнення цілей з врегулювання ситуації та виконання вимог частини сьомої статті 12 Закону України “Про енергетичну ефективність” в частині визначення порядку надання інформації про сертифікацію.	Зовнішні чинники впливу на дію регуляторного акта у разі залишення існуючої на даний момент ситуації без змін відсутні.	

V. Механізми та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми

Основним механізмом для розв'язання визначеної проблеми є прийняття проекту постанови Кабінету Міністрів України, якою буде затверджено Порядок.

Додержання вимог регуляторного акта не потребуватиме запровадження державного нагляду та контролю.

Заходи, які необхідно здійснити суб'єктам господарювання:

провести навчання відповідального персоналу щодо виконання вимог регулювання;

переглянути внутрішні операційні та управлінські процеси для забезпечення виконання вимог регулювання.

Крім того, для впровадження регуляторного акта буде забезпечено інформування заінтересованих органів, суб'єктів господарювання та громадськості про його вимоги, зокрема шляхом його розміщення на офіційних веб-сайтах Міненерго та Держенергоефективності.

Проект регуляторного акта буде погоджено із заінтересованими органами виконавчої влади та подано на розгляд Кабінету Міністрів України.

Зазначений проект регуляторного акта дозволить унормувати механізм надання Держенергоефективності органами з сертифікації інформації про сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання в рамках виконання положень Закону України “Про енергетичну ефективність”.

VI. Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні проваджувати або виконувати ці вимоги

Виконання вимог проекту акту, як регуляторного акта, усіма суб'єктами оцінюється вище середнього.

Державне регулювання не передбачає утворення нового державного органу (або нового структурного підрозділу діючого органу).

Додаткові витрати на виконання вимог регуляторного акта для органів виконавчої влади не передбачені. Передбачені заходи здійснюватимуться в межах щорічних кошторисів.

Здійснення витрат на виконання вимог регуляторного акта для органів місцевого самоврядування не передбачається.

Оскільки питома вага суб'єктів малого підприємництва у загальній кількості суб'єктів господарювання, на яких поширюється регулювання, перевищує 10%, здійснено розрахунок витрат на запровадження державного регулювання для суб'єктів малого підприємництва згідно з додаток 4 до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта (Тест малого підприємництва), що додається.

Витрати великих та середніх суб'єктів господарювання не передбачаються, а тому зазначені розрахунки витрат згідно Додатку 2 та Додатку 3 до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта не проводились.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта

Строк дії цього регуляторного акта встановлюється на необмежений термін, оскільки він регулює відносини, які мають перманентний характер.

Термін набрання чинності регулятором актом – відповідно до законодавства після його офіційного оприлюднення.

VIII. Визначення показників результативності дії регуляторного акта

Прогнозними значеннями показників результативності регуляторного акта є:

1) кількість суб'єктів господарювання, на яких поширюватиметься дія акта:

19 суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність з сертифікації систем енергетичного та/або екологічного менеджменту, акредитовані в Україні згідно з законом;

суб'єкти господарювання, системи енергетичного та/або екологічного менеджменту яких сертифіковані в Україні;

2) терміни дії сертифікатів про сертифікацію системи енергетичного та/або екологічного менеджменту відповідних суб'єктів господарювання;

3) розмір коштів і час, що витратимуться органами виконавчої влади, пов'язаними з виконанням вимог акта – не змінюється (в межах робочого часу працівників та коштів, передбачених на фінансування заробітної плати для них);

розмір коштів і час, що витратимуться суб'єктами господарювання, пов'язаними з виконанням вимог акта – 52858 грн на рік (на одного суб'єкта господарювання 2782 грн на рік);

рівень поінформованості суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб з основних положень акта – високий (проект акта оприлюднено на офіційних веб-сайтах Міненерго та Держенергоефективності).

IX. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності дії регуляторного акту

Стосовно регуляторного акта буде послідовно здійснюватися базове, повторне та періодичне відстеження його результативності, зокрема:

базове відстеження результативності регуляторного акту здійснюватиметься Держенергоефективності через один рік з дня набрання чинності цим регуляторним актом;

повторне відстеження результативності планується здійснити Держенергоефективності протягом двох років з дня набрання чинності регуляторним актом. В результаті повторного відстеження відбудеться порівняння показників базового та повторного відстеження;

періодичне відстеження здійснюється Держенергоефективності раз на три роки починаючи з дня закінчення заходів з повторного відстеження. В результаті періодичного відстеження значення показників результативності акту відбудеться порівняння показників із значеннями аналогічних показників, що встановлені під час повторного відстеження.

Відстеження результативності дії регуляторного акта здійснюватиметься Держенергоефективності за статистичним методом шляхом аналізу інформації, отриманої від органів з сертифікації, та офіційної статистичної інформації. У разі виявлення нерегульованих та проблемних

моментів шляхом проведення аналізу показників дії цього акта, ці моменти буде виправлено внесенням відповідних змін. Цільовими групами для проведення відстеження результативності регуляторного акту є органи з сертифікації та суб'єкти господарювання, системи енергетичного та/або екологічного менеджменту яких сертифіковані.

ТЕСТ

малого підприємництва (М-Тест)

1. Консультації з представниками мікро- та малого підприємництва щодо оцінки впливу регулювання

Консультації щодо визначення впливу запропонованого регулювання на суб'єктів малого підприємництва та визначення детального переліку процедур, виконання яких необхідно для здійснення регулювання, проведено розробником у період з “23” грудня 2021 р. по “04” лютого 2022 р.

Порядковий номер	Вид консультації (публічні консультації прями (круглі столи, наради, робочі зустрічі тощо), інтернет-консультації прями (інтернет-форуми, соціальні мережі тощо), запити (до підприємців, експертів, науковців тощо)	Кількість учасників консультацій, осіб	Основні результати консультацій (опис)
1.	Всеукраїнський форум високого рівня “Освіта і наука у сфері енергоефективності” м. Львів, 24.12.2021.	100	Підняти та обговорені питання необхідності впровадження енергетичного менеджменту, підготовки висококваліфікованих спеціалістів у цій сфері та створення системи сертифікації енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання.

2. Вимірювання впливу регулювання на суб'єктів малого підприємництва (мікро- та малі):

кількість суб'єктів малого підприємництва, на яких поширюється регулювання: 19 (одиниць), у тому числі малого підприємництва 14 (одиниць) та мікропідприємництва 5 (одиниць);

проблема справляє вплив лише на суб'єктів малого підприємництва 73,7 (відсотків) та мікропідприємництва 26,3 (відсотків).

3. Розрахунок витрат суб'єктів малого підприємництва на виконання вимог регулювання

Порядковий номер	Найменування оцінки	У перший рік (стартовий рік впровадження регулювання)	Періодичні (за наступний рік)	Витрати за п'ять років
1	Придбання необхідного обладнання (пристроїв, машин, механізмів)	0	0	0
2	Процедури перевірки та/або постановки на відповідний облік у визначеному органі державної влади чи місцевого самоврядування	0	0	0
3	Процедури експлуатації обладнання (експлуатаційні витрати - витратні матеріали)	0	0	0
4	Процедури обслуговування обладнання (технічне обслуговування)	0	0	0
5	Інші процедури (уточнити)	0	0	0

6	Разом, тис. грн	0	0	0
7	Кількість суб'єктів господарювання, що повинні виконати вимоги регулювання, одиниць	0		
8	Сумарно, тис. грн	0	0	0
Оцінка вартості адміністративних процедур суб'єктів малого підприємництва щодо виконання регулювання та звітування				
9	Процедури отримання первинної інформації про вимоги регулювання	0	0	0
10	Процедури організації виконання вимог регулювання *	214	214	1070
11	Процедури офіційного звітування **	2140	2140	10700
12	Процедури щодо забезпечення процесу перевірок	428	428	2140
13	Інші процедури (уточнити)	0	0	0
14	Разом, гривень	2782	2782	13910
15	Кількість суб'єктів малого підприємництва, що повинні виконати вимоги регулювання, одиниць	19	19	19

16	Сумарно, гривень	52858	52858	264290
----	---------------------	-------	-------	--------

* Витрати часу персоналу органу з сертифікації на процедуру організації виконання вимог регулювання орієнтовно складатимуть 1 годину.

За інформацією Держстату в січні 2022 року середня заробітна плата за видом діяльності “Надання інших видів послуг” складає 18899 грн (погодинно – 107 грн).

До розрахунку включено дві внутрішні процедури для організації виконання вимог регулювання.

Таким чином, загальний обсяг витрат на процедуру організації виконання вимог регулювання протягом року складе 214 грн (107 грн x 1 год x 2 процедури).

**До розрахунку включено вартість відправлення десяти (протягом року) інформацій органів з сертифікації

Загальний обсяг витрат на процедуру офіційного звітування протягом року складе 2140 грн (107 грн x 2 год x 10 звітностей).

Бюджетні витрати на адміністрування регулювання суб'єктів малого підприємництва

Державний орган, для якого здійснюється розрахунок адміністрування регулювання:

Держенергоефективності (назва державного органу)

Процедура регулювання суб'єктів малого підприємництва (розрахунок на одного типового суб'єкта господарювання малого підприємництва - за потреби окремо для суб'єктів малого та мікро-підприємств)	Планові витрати часу на процедуру	Вартість часу співробітника органу державної влади відповідної категорії (заробітна плата)	Оцінка кількості процедур за рік, що припадають на одного суб'єкта	Оцінка кількості суб'єктів, що підпадають під дію процедури регулювання	Витрати на адміністрування регулювання (за рік), гривень
1. Облік суб'єкта господарювання, що перебуває у	1 година	(заробітна плата за місяць – 9000 грн,	10	19	9690

сфері регулювання		22-робочі дні - 409 грн зарплата за 1 день (8 годин) або 51 грн за 1 годину			
2. Поточний контроль за суб'єктом господарювання, що перебуває у сфері регулювання, у тому числі:	1 година	51 грн за 1 годину	1	19	969
камеральні	-	-	-	-	-
виїзні	-	-	-	-	-
3. Підготовка, затвердження та опрацювання одного окремого акта про порушення вимог регулювання	2 години	51 грн за 1 годину	0,1	19	194
4. Реалізація одного окремого рішення щодо порушення вимог регулювання	2 години	51 грн за 1 годин	0,1	19	194
5. Оскарження одного окремого рішення суб'єктами господарювання	4 години	51 грн за 1 годину	0,1	19	388
6. Підготовка звітності за	1 година	51 грн за 1 годину\	1	19	969

результатами регулювання					
7. Інші адміністративні процедури (уточнити)	-	-	-	-	-
Разом за рік	11	51 грн за 1 годину	12,3	19	12404
Сумарно за п'ять років	55	51 грн за 1 годину	63,5	19	62020

4. Розрахунок сумарних витрат суб'єктів малого підприємництва, що виникають на виконання вимог регулювання

Порядковий номер	Показник	Перший рік регулювання (стартовий)	За п'ять років
1	Оцінка "прямих" витрат суб'єктів малого підприємництва на виконання регулювання	0	0
2	Оцінка вартості адміністративних процедур для суб'єктів малого підприємництва щодо виконання регулювання та звітування	52858	264290
3	Сумарні витрати малого підприємництва на виконання запланованого регулювання	52858	264290
4	Бюджетні витрати на адміністрування регулювання суб'єктів малого підприємництва	12404	62020

5	Сумарні витрати на виконання запланованого регулювання	65262	326310
---	--	-------	--------

5. Розроблення корегуючих (пом'якшувальних) заходів для малого підприємництва щодо запропонованого регулювання

На основі оцінки сумарних витрат малого підприємництва на виконання запланованого регулювання (за перший рік регулювання та за п'ять років) та урахування той факт, що на суб'єктів малого підприємництва не покладаються значні адміністративні навантаження, компенсаторні механізми не пропонуються.